

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Princip předvídatelnosti ve vztahu ke znalosti dotačních podmínek

V současné době je běžné, že za účelem realizace určitých finančně objemných projektů je čerpána dotace, a to prostřednictvím nejrůznějších dotačních programů. Čerpání takové dotace je vázáno dotačními podmínkami, které je nezbytné splnit jak před uzavřením smluvního vztahu, jehož předmět je financován skrze dotaci, tak také podmínkami, které je nutné dodržovat v průběhu trvání smluvního vztahu. Nedodržení stanovených dotačních podmínek může být (a v mnoha případech také je) sankcionováno snížením či zkrácením dotace (s čímž pak může souviset vyměření penále).

Přestože za plnění podmínek dotace primárně odpovídá příjemce dotace, může zkrácení dotace zapříčinit druhá smluvní strana, jež poruší určité podmínky dotace. Jako jedno z možných řešení se nabízí požadovat částku zkrácené dotace po druhé smluvní straně z titulu náhrady škody. Taková smluvní strana se pak může bránit tvrzením, že dotační podmínky neznala, a proto nemůže odpovídat za škodu představující zkrácenou dotaci. Zde narážíme na princip předvídatelnosti a jeho souvislost se vznikem odpovědnosti za škodu při krácení dotace. Níže krátce shrnuji právní úpravu k principu předvídatelnosti ve vztahu ke znalosti dotačních podmínek, a to dle dříve i nyní účinné právní úpravy.

Zákon č. [513/1991 Sb.](#), obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Pokud se jednalo o smluvní vztah financovaný prostřednictvím dotačního programu, pak se ve většině případů taková smlouva řídila úpravou zákona č. [513/1991 Sb.](#), obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*ObchZ*“). V tomto příspěvku se tak budu věnovat právní úpravě principu předvídatelnosti dle tohoto právního předpisu. ObchZ upravoval princip předvídatelnosti ve svém ust. § 379. V tomto ustanovení se uvádí, že se nenahrazuje škoda, jež převyšuje škodu, kterou v době vzniku závazkového vztahu povinná strana jako možný důsledek porušení své povinnosti předvídala nebo kterou bylo možné předvídat s přihlédnutím ke skutečnostem, jež v uvedené době povinná strana znala nebo měla znát při obvyklé péči. Z ustanovení vyplývá, že princip předvídatelnosti je jedním z předpokladů vzniku odpovědnosti za škodu (to samozřejmě za předpokladu, že se daný smluvní vztah řídil či stále řídí ObchZ).

Vedle právní úpravy je třeba poukázat také na judikaturu, která se vztahuje k dané problematice. Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 25. 2. 2004, sp. zn. 29 Cdo 2700/2000, uvedl: „*Nepředvídatelnou škodou je taková škoda, jejíž vznik nemohla povinná strana předvídat s přihlédnutím ke všem skutečnostem, které znala nebo měla při obvyklé péči znát v době vzniku*

závazkového vztahu, přičemž se právem domnívala, že z porušení povinnosti, kterého se dopustila, taková škoda nemůže vzniknout.“ Ve vztahu k principu předvídatelnosti je pak vhodné zmínit také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 23 Cdo 3202/2013, ve kterém tento soud dospěl k závěru, že je třeba rozlišovat okamžik vzniku závazkového vztahu od okamžiku porušení povinnosti, respektive vzniku škody. Hledisko předvídatelnosti je vztaženo k prvnímu z uvedených, tedy k okamžiku vzniku (primárního) závazkového právního vztahu. V rozhodnutí Nejvyšší soudu ze dne 21. 10. 2008, sp. zn. 28 Cdo 2843/2008, se uvádí: *„Ust. § 379 obchodního zákoníku je založeno na objektivním měřítku pravděpodobnosti určitého důsledku a předvídatelnost škody ve smyslu tohoto ustanovení není možno posoudit jen na subjektivním základu.“*

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

V rámci zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“) nebylo doslovně převzato znění ust. § 379 ObchZ. OZ výslovně neupravuje předvídatelnost jako předpoklad vzniku nároku na náhradu škody. Ve vztahu k předmětu tohoto příspěvku je vhodné poukázat na ust. § 2913 odst. 2 OZ, který zní: *„Povinnosti k náhradě se škůdce zproští, prokáže-li, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli. Překážka vzniklá ze škůdcových osobních poměrů nebo vzniklá až v době, kdy byl škůdce s plněním smlouvené povinnosti v prodlení, ani překážka, kterou byl škůdce podle smlouvy povinen překonat, ho však povinnosti k náhradě nezproští.“* Tato část ustanovení upravuje liberační důvod pro zproštění se odpovědnosti za vznik škody, nicméně princip předvídatelnosti škody zde řešen není.

Komentářová literatura k výše uvedené překážce doplňuje, že taková překážka je naukou označena jakožto neodvratitelná náhoda nebo vyšší moc (*vis maior*). Pro příklad zmiňuje požár, povodeň, zemětřesení, generální stávkou či válku.^[1] Je zřejmé, že za liberační důvod nemůže být považována neznalost dotačních podmínek. Aby však smluvní strana odpovídala za škodu z důvodu porušení smluvních podmínek, pak by předmětné dotační podmínky musely být ve smlouvě výslovně zakotveny. Pokud bychom striktně aplikovali ust. § 2913 odst. 1 OZ, pak by dle mého názoru smluvní strana odpovídala za škodu vzniklou příjemci dotace zkrácením dotace v případě, kdy by byla předmětná dotační podmínka ve smlouvě zakotvena jako povinnost, aniž by smlouva obsahovala informaci o tom, zda daná smluvní povinnost vychází z dotačních podmínek. Na druhou stranu, pokud by určité dotační podmínky nebyly ve smlouvě upraveny jako její povinnost, pak daná smluvní strana nemůže odpovídat za vznik škody podle ust. § 2913 odst. 1 OZ.

Důvodová zpráva k OZ ke vztahu k principu předvídatelnosti uvádí: *„Rozdíly mezi smluvní a mimosmluvní povinností k náhradě škody jsou zejména v tom, že se pro vznik povinnosti nahradit škodu porušením smlouvy nevyžaduje zavinění a že rozsah náhrady škody podmiňuje její předvídatelnost. Ustanovení § 2913 o předvídatelném rozsahu škody mlčí vzhledem k výsledku diskuzí v komisích Ministerstva spravedlnosti i v ústavněprávním výboru Poslanecké sněmovny, kde převládlo stanovisko, že v daném případě postačuje teorie adekvátní příčinné souvislosti“*^[2] Přestože není princip předvídatelnosti škody v OZ výslovně zakotven, je zřejmé, že zákonodárce nezamýšlel jej z právní úpravy zcela vypustit ve vztahu k porušení smluvní povinnosti. Je nutné přihlídnout k teorii adekvátní příčinné souvislosti.

Komentářová literatura k teorii adekvátní příčinné souvislosti doplňuje: *„Následek je přičitatelný jednání škůdce (škodní událost), pokud je jeho následkem adekvátním a předvídatelným. Teorie adekvátní příčinné souvislosti se uplatní především v případech subjektivní odpovědnosti.“*^[3] S přihlídnutím k ust. § 2895 OZ je třeba uvést, že ust. § 2913 OZ je postaveno na objektivní odpovědnosti. Nicméně aplikace adekvátní příčinné souvislosti není vyloučena ani v případě objektivní odpovědnosti (viz k tomu srovnat nálezy Ústavního soudu ze dne 28. 8. 2018, sp. zn. I. ÚS 2283/17, kde je konstatováno, že ve vztahu k objektivní odpovědnosti je třeba adekvátní příčinou

souvislosti aplikovat obezřetně). Současně je možné poukázat na komentářovou literaturu, která uvádí následující: „Podle teorie adekvátnosti je třeba přičítat pouze takové kauzální škodlivé následky, jejichž vznik byl předvídatelný podle obecné životní zkušenosti z hlediska zkušeného pečlivého jedince, jež nejsou mimo jakoukoliv pravděpodobnost. V rozsahu adekvátní příčinnosti se tak nahrazuje taková škoda, která je adekvátně přičitatelná, a vztahuje se na ní ochranný účel porušené nebo jinak dotčené normy.“

Závěr

Pokud bychom se řídili právního úpravou dle ObchZ, škoda odpovídající zkrácené dotaci je předvídatelná, jestliže byla dotčená smluvní strana s podmínkami čerpání dotace seznámena nejpozději v okamžiku uzavření daného smluvního vztahu. Dle mého názoru však nestačí pouze obecná informace, která uvádí, že předmět smlouvy je financován skrze daný dotační program. Domnívám se, že příjemce dotace by měl dotčenou smluvní stranu seznámit s pro ni relevantními podmínkami čerpání dotace. V OZ princip předvídatelnosti není výslovně upraven, nicméně předvídatelnost se promítá do teorie adekvátní příčinné souvislosti. K její aplikaci je však třeba přistupovat obezřetněji v případě ust. § 2913 OZ. Mám za to, že v situaci, kdy by strana porušující smluvní povinnost nebyla žádným způsobem seznámena s dotačními podmínkami (a ani jiným způsobem o financování předmětu smlouvy skrze dotaci nevěděla), není možné dovodit její odpovědnost za škodu z důvodu krácení dotace. Situace by byla obtížnější v případě, kdy by strana porušující smlouvu byla seznámena se skutečností týkající se čerpání dotace, a to např. obecnou informací zakotvenou ve smlouvě, v rámci kontraktačního jednání mezi stranami, či jiným způsobem. Je zřejmé, že oproti ObchZ je úprava v OZ méně příznivá vůči smluvní straně, jež plní předmět smlouvy financovaný prostřednictvím dotace. K jednoznačnému závěru je však nezbytné vyčkat soudní judikatury, která by vymezila jasné hranice odpovědnosti za škodu za takových skutkových okolností.

Mgr. Kateřina Mikulajová,
advokát

[MT Legal s.r.o., advokátní kancelář](#)

Jugoslávská 620/29
120 00 Praha 2

Tel.: +420 222 866 555
Fax: +420 222 866 546
e-mail: info@mt-legal.com

Jakubská 121/1
602 00 Brno 2

Tel.: +420 542 210 351
e-mail: info@mt-legal.com

Bukovanského 1345/30
710 00 Ostrava - Slezská Ostrava

Tel.: +420 596 629 503
e-mail: info@mt-legal.com

[1] PETROV, J. VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. 3276 s.

[2] ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s.

[3] ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s. 2014. 1516 s.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)